

Використання забороненої зброї, боєприпасів, техніки чи методів ведення війни

частина 1

В умовах збройного конфлікту міжнародне гуманітарне право **обмежує застосування засобів і методів війни.**

З одного боку, дії комбатантів спрямовані на послаблення сил супротивника та його спроможностей під час протистояння, з іншого — держава має надавати пріоритет дотриманню гуманності не тільки на етапі розроблення військового озброєння, а й безпосередньо через свої дії в умовах збройного конфлікту.

Ця заборона впливає із основоположних принципів МГП, згідно з якими:

- **забороняється застосовувати** зброю, снаряди, способи та методи ведення бойових дій, які завдають надмірних поранень і зайвих страждань;
- сторона збройного конфлікту має **свідомо обирати методи та засоби** ведення війни;
- єдиною законною метою війни є послаблення збройних сил супротивника, для чого достатньо **вивести з ладу якомога більшу кількість техніки й особового складу**;
- право вибору методів і засобів ведення війни **не безмежне**;
- під час вивчення, розроблення, придбання або впровадження нових засобів чи методів ведення війни необхідно визначити, чи не заборонено їх використання за деяких або всіх обставин.

Загальні положення про використання засобів і методів ведення війни закріплено у статтях 35–41 Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12.08.1949, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I) від 08.06.1977. Окрім того, на міжнародному рівні прийнято низку міжнародних договорів, згідно з якими окремі види озброєння заборонено.

Характеристика порушення МГП:

- діяння має місце **в умовах збройного конфлікту міжнародного характеру** та пов'язане з ним;
- виконавець застосовує **конкретний вид озброєння, засіб або метод** ведення війни;
- вид озброєння, засіб або метод ведення війни, який обирає сторона збройного конфлікту, **заборонений** міжнародним гуманітарним правом, оскільки **завдає надмірної шкоди, призводить до смерті осіб чи**

надмірних страждань, погіршує отримані травми, спричиняє серйозну шкоду здоров'ю;

- жертвами порушення можуть бути як захищені особи, так і представники збройних сил супротивника, якщо такі засоби чи методи ведення війни використовуються під час активних бойових дій;
- засоби чи методи ведення війни можуть бути застосовані і під час активної фази збройного конфлікту, і мати довготривалий вплив;
- виконавець **свідомо застосовував заборонені засоби чи методи** ведення війни;
- заборонені засоби та методи ведення війни **спричиняють масштабну шкоду** жертвам або об'єктам нападу;
- може додатково бути кваліфіковано як **напад на цивільне населення чи цивільні об'єкти**, якщо вони стали об'єктами впливу певного засобу чи методу ведення війни.

Обґрунтовуючи порушення, важливо наголосити на такому:

- сторона збройного конфлікту **має у своєму розпорядженні певний вид зброї, який заборонено МГП**;
- якщо сторона збройного конфлікту не ратифікувала міжнародний договір, який забороняє виробництво, використання або розповсюдження певного виду озброєння, то вона **має дотримуватися положень Женевських конвенцій від 12.08.1949 і додаткових протоколів до них від 08.06.1977**, які обмежують використання засобів і методів ведення війни;
- сторона збройного конфлікту **свідомо використовує** заборонені засоби чи методи ведення війни в умовах збройного конфлікту, які є невинуватими для послаблення сил супротивника;
- **характер дії** засобів або методів ведення війни **суперечить принципу гуманності** за міжнародним гуманітарним правом; сторона збройного конфлікту повністю усвідомлює характер дії використаного засобу чи методу ведення війни;
- **масштаби наслідків дії засобу чи методу ведення війни складно спрогнозувати або контролювати**;
- характеристики певного виду озброєння пов'язуються із їхнім **невибірковим характером і важкими наслідками** для життя та здоров'я людини;
- особливості методу ведення війни пов'язані з характером його впливу на жертв;
- для кваліфікації певного факту як порушення МГП **не має значення, хто саме є жертвою**: захищена особа чи комбатанти.

Оцінка порушення МГП:

- 1** характеристика **засобу чи методу** ведення війни;
- 2** характеристика **правового статусу жертв**;
- 3** спричинені **наслідки** та їхні масштаби;
- 4** **умови**, в яких було застосовано певний засіб або метод ведення війни.